

DIPLOMAMUNKA

Koska Hedvig Dóra

2022

Állatorvostudományi Egyetem
Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ

Az állatképzés állategészségügyi és jogi
vonatkozásai a 19. századtól napjainkig

Koska Hedvig Dóra

Témavezető: Dr. Vetter Szilvia PhD.

központvezető

Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ

2022

Absztrakt

Az állatkínzás szankcionálása nagy múltra tekint vissza, azonban annak közigazgatási és büntetőjogi megközelítésében nagyfokú eltérések figyelhetők meg az elmúlt évszázadokban. Ennek oka részben az állatokkal foglalkozó tudomány és a jogtudomány nagymértékű fejlődése. Jelen kutatás az állatkínzás jogi és állategészségügyi vonatkozásainak feltárására fókuszál a 19. századtól napjainkig, különös hangsúlyt helyezve az állatorvosok állatkínzáshoz való viszonyára. A kutatás szakirodalmi áttekintésen, az Országos Bírósági Hivatal és a magyarországi kormányhivatalok által biztosított adatok elemzésén, illetve a területért felelős kormánybiztossal készült interjú által nyert információkon alapul.

Az állatorvosok a kvalitatív kutatási eredmények alapján jellemzően erőteljesen felléptek az állatok kínzása, bántalmazása ellen, és minden vizsgált időszakban kivették részüket a jogszabályok formálásban. Megjegyzendő, hogy minden korszakban található – a hivatás társadalmi megítélést rontó - kivétel. Az állatorvosok között szinte kivétel nélkül egyetértés mutatkozik abban, hogy az állatvédelem, mint szakma elsősorban az állatorvosokhoz köthető, hiszen az állategészségügy alapozza meg többek között a vonatkozó jogszabályokat is.

2021-ben az állatkínzással kapcsolatos közigazgatási bejelentések száma Magyarországon több mint 6200 volt, az esetek több mint 92%-nál a bejelentést hatósági ellenőrzés is követett. Ugyanebben az évben az állatkínzás miatt büntetőbíróóság előtt elítéltek száma bűnhalmazat esetén 171 fő, míg a bűnhalmazat nélkül elítéltek száma 137 fő volt. Az állatkínzás bejelentésének feltétele annak felismerése: nem csak a régmúltban, hanem napjainkban is megalapozottan feltételezhető, hogy magas a látencia.

Jelenleg az állatkínzás és annak preventív kezelése kormányzati cél, amelyet a területért felelős kormánybiztos kinevezése is igazol. Egy 2021 decemberében kiadott, az állatkínzásos ügyek eljárási rendjét feltérképezni hivatott kormányhatározat eredménye egy olyan jelentés, amely javaslatokat tesz az állatkínzásokkal kapcsolatos ügyek felgyorsítására, gördülékenyebbé tételére. A jövő generációinak, a lakosságnak és az állatvédelmi ügyek szereplőinek szóló oktatásban véli felfedezni a jelentés a siker kulcsát, ellenben elengedhetetlen nyomatékosítani, hogy ezen intézkedések hatása szükségképpen hosszabb távon érvényesül.

Abstract

The sanctioning of animal cruelty has a long history, however large differences can be observed in its administrative and criminal law approach in the past centuries. This is partly due to the great development of animal science and jurisprudence. The present research focuses on exploring the legal and animal health aspects of animal cruelty from the 19th century to the present day, with special emphasis on the attitude of veterinarians to animal cruelty. The research is based on a literature review, analysis of data provided by the National Court Office and Hungarian Government Offices, and information obtained through an interview with the government commissioner responsible for the area.

Based on the results of qualitative research, veterinarians typically took strong action against the torture and abuse of animals, and took part in the formulation of legislation in all periods examined. It should be noted that there are exceptions in every era - the profession spoiling social judgment. Almost without exception, there is an agreement among veterinarians that animal protection as a profession can primarily be linked to veterinarians, since animal health is the basis of, among other things, the relevant legislation.

In 2021, the number of administrative reports related to animal cruelty in Hungary was more than 6,200, and the report was followed by an official inspection in more than 92% of the cases. In the same year, the number of people convicted of animal cruelty before a criminal court was 171 people, while the number of people convicted without a criminal record was 137 people. The condition for reporting animal cruelty is its recognition: not only in the past, but also nowadays, it can be reasonably assumed that the latency is high.

Currently, animal cruelty and its preventive treatment is a government goal, which is confirmed by the appointment of the government commissioner responsible for the area. The result of a government decision issued in December 2021 to map out the procedure for animal cruelty cases is a report that makes recommendations to speed up and ensure a smoother coordination in animal cruelty cases. The report believes that the key to success lies in education for future generations, the population and those involved in animal protection matters, but it is essential to stress that the effect of these measures will necessarily be effective in the longer term.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. Irodalmi áttekintés	3
2.1 <i>Az állatvédelem.....</i>	3
2.1.1 <i>Az állatvédelem fogalma</i>	3
2.1.2 <i>A magyarországi állatvédelem alakulása a 19. századtól napjainkig.....</i>	4
2.2 <i>Az állatkínzás</i>	6
2.2.1 <i>Az állatkínzás fogalma a hatályos magyar jogban</i>	6
2.2.2 <i>Az állatkínzás állategészségügyi vonatkozásai</i>	7
2.2.3 <i>Az állatkínzás jogi vonatkozásai</i>	8
3. Anyag és módszer	12
3.1 <i>Áttekintés.....</i>	12
3.2 <i>A kutatás célkitűzései.....</i>	13
4. Eredmény és megvitatás.....	14
4.1 <i>A primer kutatás eredményei.....</i>	14
4.2 <i>A szekunder kutatás eredményei</i>	17
4.2.1 <i>Az Országos Bírósági Hivatal és a Belügyminisztérium adatai.....</i>	17
4.2.2 <i>A megyei kormányhivatalok adatai</i>	21
4.2.3 <i>Egyéb, a kutatáshoz kapcsolódó adatok</i>	23
4.3 <i>Összefoglalás</i>	24
5. Következtetés.....	25
<i>Javasolt kutatási témák.....</i>	26
6. Irodalomjegyzék	27
7. Köszönetnyilvánítás.....	29

1. Bevezetés

Az állatvédelem környezet- és természetvédelemmel, fajgazdaság fenntartásával való kapcsolódása és a mindenfajta kegyetlenség nélküli élet iránti növekvő nemzetközi és hazai igény az állatvédelmi kérdések hangsúlyos kezelése irányába mutat. Magyarországon a statisztikák szerint többen tartanak társállatot, mint az európai átlag – egy 2021-es országos reprezentatív felmérés alapján például minden második háztartás kutyatartó [1] -, azonban ennél is többen érdeklődnek a téma iránt: az állatvédelem napjainkban társadalomalakító tényezővé is vált.

Az állatkínzás elleni következetes fellépésre évtizedek óta egyértelmű, sőt, növekvő társadalmi igény mutatkozik. Számos társadalmi szegmens foglalkozik aktívan az állatvédelemmel, továbbá az állatok ellen elkövetett bűncselekményekkel és azok eredményes feltárásával. Elegendő csupán böngészni a hírportálokat, a közösségi média felületeit vagy bekapcsolni a televíziót, folyamatosan találkozunk az állatokról és bántalmazásukról szóló hírekkel, ebből is kitűnik, hogy a téma folyamatosan tematizálja a közvéleményt. Magyarország Kormánya 2021 februárjában állatvédelmi online párbeszédet indított, melynek révén több mint 262 ezren mondták el véleményüket egy hónap alatt az állatvédelem kulcskérdéseiről. Kijelenthető, hogy a konzultáció különösen nagy érdeklődésnek örvendett, hiszen abban az időszakban a magyar társadalom a COVID-19 járvány okozta nehézségekre összpontosított, mégis több mint negyed millió ember vette a fáradságot véleménye közlésére. A válaszadók 97,8 %-a értett egyet például azzal, hogy a „három csapásként” ismert büntetőjogi szabályozás mintájára szigorúbban kell büntetni azt, aki úgy követ el állatkínzást, hogy korábban súlyos, erőszakos jellegű bűncselekményért már többször elítélték. [2]

Az állatkínzás szankcionálása nagy múltra tekint vissza, azonban annak jogi megközelítését tekintve nagyfokú eltérések figyelhetők meg az elmúlt évszázadokban. Ennek oka részben az állatokkal foglalkozó tudomány és a jogtudomány nagymértékű fejlődése. Jelen kutatás az állatkínzás jogi és állategészségügyi vonatkozásait vizsgálja a 19. századtól napjainkig, különös hangsúlyt fektetve az állatorvosok állatbántalmazásos ügyekben betöltött szerepére. Az állatvédelem, mint tudományterület elsősorban az állatorvosokhoz és az állatorvosi hivatáshoz köthető, hiszen jelentős részben az állategészségügy alapozza meg a vonatkozó jogszabályokat is.

A szerzőnek motivációja a téma iránt összetett, hiszen egyrészt állatorvostan-hallgatóként írja a tanulmányt, másrészt maga is állattartó, emellett napi szinten tevékenykedik az állatvédelemben, kifejezetten a gyermekek állatvédelmi edukációjának területén. Az emberi élet védelme és az állatvédelem szorosan összefügg, tekintve, hogy az ember- és állatbántalmazás is közös értékbeli forrásból fakad. A szerző vallja, hogy az állatvédelem egyik kulcsfontosságú pillére a gyermekeknek szóló szemléletformáló oktatás, hiszen minden gyermeknek tudnia kell, hogy az állatok is érző lények, nem szabad fájdalmat okozni nekik.

A szerző célja a szakirodalmi áttekintéssel és az adatgyűjtéssel, hogy megfelelő alapot adjon az állatkínzás állategészségügyi és jogi vonatkozásainak megértéséhez, továbbá választ adjon az alábbi célkitűzésekre:

- C1: az állatvédelem fontosságának és jelenlétének mélyebb megértése a 19. századtól napjainkig (szakirodalmi áttekintés),
- C2: az állatkínzás fogalmának megismerése fókuszálva az állategészségügyi és jogi vonatkozásaira a 19. századtól napjainkig (szakirodalmi áttekintés),
- C3: az elkövetett - közigazgatási és büntetőjogi jogágban megjelenő - állatkínzások analizálása (szekunder kutatási módszer),
- C4: az állatorvosok szerepének elemzése az állatkínzások felderítésében (szakirodalmi áttekintés, primer kutatási módszer)
- C5: az elkövetett állatkínzások számának csökkentési lehetőségeinek elemzése (primer kutatási módszer).

2. Irodalmi áttekintés

Az összegzés betekintést nyújt az állatvédelem összetett tudományterületére, fókuszálva az állatkínzás fogalmára, valamint annak állategészségügyi és jogi vonatkozásaira Magyarországon a 19. századtól napjainkig.

2.1 Az állatvédelem

Az állatvédelem szabályozása nagy múltra tekint vissza Magyarországon is, a különböző állatvédelmi törekvések már évszázadokkal ezelőtt megjelentek. [3] Az állatvédelem ha nem is teljes, de jelentős változáson ment keresztül, hiszen régen pusztán használati értéként tekintettek az állatokra, mára azonban a bioetika szempontjai is egyre erőteljesebben érvényesülnek. A következőkben a terminus technicus meghatározására, valamint az állatvédelem, mint tudományterület jelentőségének áttekintésére kerül sor.

2.1.1 Az állatvédelem fogalma

Az állatvédelem fogalma az évszázadok folyamán más-más értelmet nyert. Tudományos megközelítésének fókuszában az ember kötelezettsége áll. [4] Szűk értelemben elsősorban az egyed védelmére gondolhatunk, tágabb tekintetben azonban a faj védelme, az állattartási körülmények és igények, továbbá az állategészségügyi alapigények összessége jelenti az állatvédelmet. A fogalom különválasztható a környezetvédelemtől és a természetvédelemtől, hiszen míg a környezetvédelem a környezetünk fenntartható megőrzését foglalja magába, addig a természetvédelem a természeti értékeink védelmét öleli fel. [5, 6]

Az 1975-ben megjelent értelmező kéziszótárban az állatvédelem nem került külön említésre, kizárólag a hasznos állatokkal foglalkozott a kötet. [7] Az 1998. évi XVIII. törvény 1997-ben benyújtott törvényjavaslatában az alábbiakban határozták meg az állatvédelem fogalmát: az állatvilágot különböző aspektusból érintő tevékenység, melynek hatása több területen jelentkezik. A sokoldalú tevékenység alatt többek között az állattartást, az állatok levágását, a leölést, a szállítást, a veszélyes állatok tartását értették. [8]

Az állatvédelem gyűjtőfogalomnak is tekinthető, azonban elsősorban a tiltásokat és a kötelező magatartásokat foglalja magába, melyeknek címzettje az emberi társadalom. A

tiltások és kötelező magatartások mozgatórugója pedig kifejezetten az egyed és a faj védelme. [9]

2.1.2 A magyarországi állatvédelem alakulása a 19. századtól napjainkig

1882-ben megalakult Magyarországon az Országos Állatvédő Egyesület, melynek előzménye, hogy a lakosság és az állami szereplők is felismerték, hogy az állatvédelem társadalmi és közgazdasági jelentőséggel is bír. 1820-ban felszólaltak egy folyóiratban az állatkínzás ellen, mely vélhetően az első alkalom volt az állatvédelem nyilvános képviselésére. [10]

A szakma nagyjai egységesen bírálták az állatok indokolatlan kínzását, többen a társadalomnak címezték véleményüket. 1843-ban irodalmi kezdeményezés indult az állatkínzás ellen. A Nemzeti Múzeum akkori igazgatója, Kubinyi Ágoston az alábbi felhívást tette közzé: *„Irassanak le az oly szenvedélylyé vált állatkínzások módjai édes hazánkban, ezeknek káros volta zoologiai, statusgazdasági s emberiségi tekintetből; adassék elő, milyen módon s utakon lehetne ezeket legczélszerűbben megakadályozni s e helyett az állatok iránt szelidebb bánásmódot behozni.”* [10]

A kezdeményezés a szakemberek véleményére számított az állatkínzások és az állatvédelem tekintetében. 1844. év közepéig 8 pályamű érkezett be, melyek közül Petényi Salamon műve remekelt. Petényi - mai napig korszerűnek számító gondolatokat tartalmazó - pályaművében már akkor jelezte, hogy az állatvédelem és az embervédelem szorosan összefügg, véleménye szerint az állatkínzástól csak egy fok választja el az emberkínzást. Művének folytatásában kiemelte, hogy fontosnak tartja a gyermekek oktatását, illetve a kutatások és állatvédelmi elbeszélések terjesztését. Javaslatot tett egy állatvédő egyesület létesítésére, hiszen véleménye szerint ez vezet a nép hatékony szemléletformálásához. [10]

1879-ben Országgyűlés elé került a XL. törvénycikk, melyet „A magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról” címmel fogadtak el, szerkesztését Csemegi Károly végezte. A törvénycikknek köszönhetően szankcionálhatóvá vált az állatkínzást, azonban ekkor még csak a nagy nyilvánosság előtt elkövetett állatbántalmazás esetében. [11]

Az évek folyamán napirenden tartották az állatvédelem eszméjét, azonban a jelentős változást az 1881-1883-as országgyűlési ülés hozta el. Herman Ottó természettudós következetes szószólója volt az állatvédelemnek és az állatkínzás elleni fellépésnek. A határozottságának köszönhetően 1882-ben megalakult az Állatvédő Egyesület Budapesten,

melynek számos neves tagja volt. Az egyesület a hatóság és a lakosság közti együttműködést segítette, továbbá a gyermekek szemléletformálását helyezték középpontba. Azt vallották, hogy „*A gyermek, aki általunk vezéreltetve, fölismeri, hogy az állat hasznos, az ember szeretetére és irgalmára is méltó lény, szívében föl fog melegedni, érzelmei nemesbűlni fognak s e talajból majd kihajt a virágok virága: a tiszta emberszeretet is. E nyomon haladva megérthetjük azt, hogy a szíve szerint jó emberek száma nem lesz oly kétségbeejtően kicsiny, mint a milyen ma.*” [10]

A 20. század elején, a világháborúk korában az emberáldozatok mellett több millió állat is áldozatul esett a harcoknak, ebből az időszakban csak elvétve lehet állatvédelemmel kapcsolatos törekvésre bukkanni. A második világháború után a világ népességének növekedésével megnőtt az igény a haszonállatok által termelt termékekre, ezáltal az állattartásra is, az extenzív (szilaj) állattenyésztés helyett intenzív állattartási módszereket alakítottak ki a fejlett országokban, amelyek újfajta állatjóléti aggályok megjelenésével jártak együtt. A Magyarországot a 20. század nagyobb részében jellemző állami berendezkedés, a szovjet típusú diktatúra hatással volt az állatvédelemre is, lassabb fejlődést, illetve a fejlődés elmaradását eredményezte. [3]

A változást a rendszerváltás és az Európai Unióhoz való csatlakozás hozta meg. (Vetter, 2020) Jelenleg Magyarországon az 1998. évi XXVIII. törvény (továbbiakban Ávtv.) határozza meg az állatvédelem szabályozásának alapjait, mely az állatok védelméről és kíméletéről szól. A törvény születése többek között az európai uniós csatlakozással összefüggő jogharmonizáció eredménye. A törvény preambuluma kimondja, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége. [12]

2004-ben egy megbotránkoztató állatkínzásos eset nyomán az állatkínzás bekerült a Büntető törvénykönyvbe. Az eset 2003 júniusában történt Fadd-Domboriban, ahol halálra kínoztak egy kutyát. Közfelháborodást keltett az eset, az állatkínzás ezt megelőzően még csak szabálysértésnek minősült. A későbbiekben aláírásgyűjtésre, majd népszavazásra került sor, és az állatkínzás bűncselekménnyé vált. [13]

2004-től napjainkig számos további részletszabályokat állapítottak meg az állatok védelme érdekében. Az állatkínzás alapesete mellé a jogalkotó több alkalommal is minősített eseteket kapcsolt, legutóbb 2021-ben egyhangú szavazással döntött az Országgyűlés a szigorítás mellett. Az állatvédelem állami támogatásának érdekében 2020-ban miniszteri biztost, majd 2022-ben kormánybiztost bíztak meg a terület fejlesztésével.

Hazánkban az Országos Bírósági Hivatal aktuális adatbázisa alapján állatvédelmi tevékenységet jelenleg több mint 600 civil szervezet lát el, közülük számos állatvédő szervezet állatmenhellyel is rendelkezik. Az állatmenhelyeken gondozott állatok száma a civil szervezetek férőhelykapacitásaitól és anyagi helyzetétől függ, menhelyenként a több százat, akár az ezret is elérheti. Tevékenységüket rendszeres állami támogatás nélkül látják el, így fenntartásukat az állampolgárok által felajánlott személyi jövedelemadó 1%-a, anyagi és tárgyi adományok, egyes pályázati források, továbbá önkéntesek biztosítják.

2.2 Az állatkínzás

Sokan azt vallják, hogy az állatvédelem egyenlő az állatkínzás megelőzésével. Tágabb értelemben az állatjólét fogalmára asszociálhatunk, hiszen ahogy Visnyei is megfogalmazta, az állatjólét többről szól, mint az állatvédelemről, hiszen a szó magába foglalja az állatok tartási igényeit és követelményeit, melynek köszönhetően az egyes állatfajok a fajukra jellemző viselkedésmódot gyakorolhatják. [14] Szűk értelemben azonban valóban az állatok bántalmazásának megelőzése az egyik legfontosabb cél. Az alábbiakban az állatkínzás állategészségügyi és jogi vonatkozásait tárgyaljuk.

2.2.1 Az állatkínzás fogalma a hatályos magyar jogban

Az állatkínzás állatvédelmi törvényi (Ávtv.) megfogalmazása így hangzik: „az állat szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazása, vagy olyan hatást eredményező beavatkozás, bánásmód, valamint szükségleteinek olyan mértékű korlátozása, amely tartós félelmet vagy egészségkárosodást okozhat, továbbá öröklődő betegségben szenvedő - nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása”. [12]

A hatályos 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban Btk.) kiemeli a társadalomra legveszélyesebb cselekményeket, jelen esetben az állatkínzást, melynek a következő megfogalmazásával éltek a jogalkotók: állatkínzó az, aki „gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza”, továbbá az, aki „gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi”. [15]

2.2.2 Az állatkínzás állategészségügyi vonatkozásai

A 19. században ahogy a jogi megítélés tekintetében, úgy az állatjóllét kapcsán is jelentősen eltértek a nézetek a mai korhoz képest. 1891-ben „Ujdonszülött házi állatok kivégzése” címmel jelent meg egy cikk az Állatok Őre folyóiratban. A cikk a felesleges állatkínzást bírálja, a vízbe fullasztás helyett a sulyokkal történő ütést javasolja, mely a szerző szerint elegendő a kín nélküli halálhoz. *„A józan ész tanusítja, hogy a legkönnyebb ölési mód a legjobb.”* [16]

Annak érdekében, hogy az állattartók azonnali segítségben részesüljenek, ha állatuk megbetegedik, ezáltal is elkerülve az állatkínzást, 1896 októberében az állatorvosi akadémia díjmentes állatorvosi segélyt nyújtott a főváros és annak közvetlen környezetének területén. A szolgáltatást a szakma tanára vagy tanársegéde, illetve néhány hallgató nyújtotta térítésmentesen. [17]

Ugyanebben az évben megjelent egy cikk az Állatorvosok Lapjában „Az állatorvos az állatvédelem terén” címmel, amely azt taglalta, hogy a *„nők otthon, a tanítók, tanárok s lelkesek az iskolában és a színpadon, az írók az irodalom útján, az állatorvosok a gyakorlatban vannak hivatva az állatvédelmi eszmék terjesztésére, az állatkínzások akadályozására”*. [18]

1914-ben az Országos Állatvédő Egyesület kezdeményezte a „földművelésügyi miniszternél”, hogy minden állatkínzás az állategészségügyi törvénybe ütköző kihágásnak feleljen meg, tehát az állatvédelem szabályozása kerüljön be az állategészségügyi törvénybe. A miniszter visszajelzett az Egyesület részére, miszerint megfontolja a felterjesztést. [19] 1916-ban ismételten elküldték felterjesztésüket a kormány részére, tekintettel arra, hogy elkészült az új állategészségügyi törvény, és azt szorgalmazták, hogy az állatkínzást foglalják bele a törvény szövegébe. Kiemelték, hogy ez állatorvosi szempontból is méltánylandó törekvés. [20]

Gyakori oka az állatkínzásnak a túlzott szeretet a jelenségre a mai napig számos példa akad.¹ [21]

Visnyei „Az állatorvos és az állatvédelem” címmel írt cikket a Magyar Állatorvosok Lapjába, melynek célja az volt, hogy bemutassa, milyen szerepe van az állatorvosnak az állatvédelemben, miért kell ezzel foglalkozniuk. [22]

¹ Prof. Dr. Sótornyai Péter, az Állatorvostudományi Egyetem rektora is rendszeresen hangoztatja ezt a felvetést nyílt fórumokon és konferenciákon, igyekszik felhívni erre a sajtó figyelmét is.

Az állatorvos társadalom az elmúlt évszázadokban töretlenül küzdött az állatkínzás megelőzéséért, a helytelen bánásmód ellen. Fontos kiemelni, hogy sajnos előfordulnak kivételek, amikor egy állatorvos illegális tevékenységekben (például szaporítás) segít, esetenként büntetőjogi tényállásokat megvalósító cselekmények révén is. Több olyan hír is szárnyra kapott az elmúlt időszakban, amely . [23]

2.2.3 Az állatkínzás jogi vonatkozásai

A magyar jog már a 19. században is megfogalmazta az állatkínzás fogalmát, annak szankcionálhatóságát. Az 1878. évi V. törvénycikk (Csemegi-kódex) a bűncselekmények hármass felosztását követte: büntettek, vétségek és kihágások. A Csemegi Károly szerkesztette 1879. évi XL. törvénycikk (továbbiakban: Kbt.) a kihágásokról szól, mely magába foglalta az állatkínzás tényállását is. A Kbt. 86. §-ának megfogalmazása alapján „aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínoz, vagy durván bántalmaz, úgyszintén, aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő”. [11] A jogszabályt több esetben is alkalmazták a hatályba lépést követően. 1885 januárjában a budapesti főkapitány másodfokú határozata alapján 1 napos elzárás helyett 5 forint pénzbüntetést kapott egy bérkocsis állatkínzás és sebes hajtás elkövetése miatt. [25] A m. kir. belügyminiszter 1886-ban pontosította a szabályozáson, hiszen a jogalkotók szerint például a terhet vonó lovak elakadása nem minősült botrányos módon történő állatkínzásnak. [26] Később további kivételek jelentek meg a Magyar Közigazgatás későbbi számaiban, például nem minősül állatkínzásnak az, ha a hídvám elkerülése érdekében az állattartó átúsztatja lovait a folyón. [27] Az elkövetett kihágások kapcsán főszabály szerint a közigazgatási hatóságok jártak el.

Az 1940-es években történt politikai változások következménye volt többek között a hatályos joganyag felülvizsgálata, módosítása. A bűncselekmények kétfős felosztás alá estek: büntettek és kihágások, azonban az idők folyamán ez követhetlenné és tarthatatlanná vált, hiszen a kihágásokat (kisebb súlyú jogsértés) már nem tartották bűncselekménynek. Ezáltal az állatkínzás már nem bűncselekménynek, csupán szabálysértésnek minősült 1955-től, amelyet közigazgatási hatósági eljárás keretében kell szankcionálni. Közel fél évszázadnak kellett elteltie ahhoz, hogy ismét bűncselekmény legyen az állatkínzás. [28]

A hatályos magyar jogforrásokat vizsgálva közigazgatási és büntetőjogi értelmében is beszélhetünk állatkínzásról. Mindkét esetben érkezhetsz bejelentés, illetve feljelentés állampolgár vagy civil állatvédő szervezet részéről is, és – bár más-más módon – de mindkét eljárás során van lehetőség arra, hogy a bejelentő, feljelentő anonim maradjon. A közigazgatási hatósági eljárás során vizsgálendő állatkínzás esetében az Ávtv. megszegése szolgál az ügy alapjául. Elsőfokú állatvédelmi hatóság a jegyző, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, a Pest Megyei Kormányhivatal, a megyei kormányhivatal, a járási hivatal és bizonyos esetekben a természetvédelmi hatóságok. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal rendelkezik egy ún. Zöld Számmal is, melyen keresztül fogadják az állatkínzással kapcsolatos bejelentéseket. A felsorolt eljáró szervek az alábbi szankciókkal élhetnek: állatvédelmi bírság, állatvédelmi oktatásra kötelezés, állattartástól eltiltás, illetve egyéb szankciók, például építési munkálatokra kötelezés stb. Büntetőeljárás a Btk. szerinti bűncselekmények elkövetése alapján indulhat, ilyen például az állatkínzás, az orvvadászat, az orvhalászat, a természetkárosítás, illetve tiltott állatviadal szervezése. A szankciók kiszabása a szabálysértések súlyából és jellegéből adódóan komplex szabályozás alapján történik. Ezekben az esetekben a nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság jár el, a jellemző negatív jogkövetkezmények pedig szabadságvesztés, közérdekű munka, pénzbüntetés, elkobzás, kitiltás lehetnek. [15, 29]

Állatkínzás esetén az elítéltek gyakran bűnhalmazat miatt kapnak súlyosabb büntetést. A bűnhalmazat fogalma a büntetőjog szerint az, „ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el.” [15] Ennek értelmében amennyiben az állatkínzás fő és/vagy mellék bűncselekmény más megvalósított bűncselekményekkel párhuzamosan, az eljárást bűnhalmazatként fogják kezelni, az ítéletet ennek értelmében hozzák meg.

A jelenlegi büntetőjog értelmében amennyiben visszaesésről beszélünk, négy kategóriát különböztethetünk meg: visszaeső, különös visszaeső, többszörös visszaeső, erőszakos többszörös visszaeső. Visszaesőről beszélhetünk akkor, ha bűncselekményét szándékosan követte el, „korábban a szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el”. Különös visszaeső lehet az az elkövető, aki „mindkét alkalommal ugyanolyan vagy hasonló bűncselekményt követ el”. (jogforrás) A többszörös visszaeső a „szándékos bűncselekményt megelőzően visszaesőként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb

bűncselekmény elkövetéséig három év még nem telt el”. Az erőszakos többszörös visszaeső személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el legalább három alkalommal, ez azonban nem valósulhat meg az állatkínzás büntette esetében. [15]

A büntetőjogban az alapeseteken túl minősített esetekről is beszélhetünk, melyek súlyosabb szankciókat vonnak maguk után. Az alapeset az alábbiakban került megfogalmazásra:

244. § (1) Aki

- a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,*
- b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elűzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. [15]*

A minősített esetek pedig a következők:

244. § (2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást

- a) az állat különös szenvedését okozva,*
- b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozva,*
- c) nagy nyilvánosság előtt,*
- d) az állatok védelméről és kíméletéről szóló törvényben meghatározott, az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás tartama alatt, vagy*
- e) állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követik el.*

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást

- a) mérreg alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csalétek kihelyezésével több állat pusztulását okozva, vagy*
- b) különös visszaesőként követik el.*

(4) A (3) bekezdés szerint büntetendő, aki az (1) bekezdés a) pontjában foglalt bűncselekményt szaporítással összefüggő haszonszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követi el.

(5) Aki a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) A (3) bekezdés b) pontja alkalmazásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény az állat pusztulását okozva elkövetett természetkárosítás, az állatkínzás, a tiltott állatviadal szervezése. [15]

A 2021 novemberében elfogadott változtatásnak köszönhetően tehát már öt év szabadságvesztés is kiszabható állatkínzásért. [15]

Az állatkínzás elkövetői gyermekkorúak is lehetnek, azonban a Btk. hatályos szabályozása alapján fiatal kortól büntethető az elkövető. A jogszabály értelmében fiatalkorú az az egyén, „aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem”. A kiszabott büntetésnek nevelő célzatúnak kell lennie, szabadságelvonásra ítélni is csak akkor lehet, amennyiben a büntetés célja más intézkedéssel vagy büntetéssel nem érhető el. [15]

3. Anyag és módszer

3.1 Áttekintés

A fejezet célja, hogy bemutassa a választott kutatási módszereket. Az adatelemzés elősegíti az adott probléma teljeskörű megértését és összességében kielégítő megoldáshoz vezethet, ez azonban kizárólag a kutatási módszerek megfelelő és kifejezetten a problémára kialakított alkalmazása esetén valósulhat meg. Fontos szempont, hogy egy probléma kutatható legyen, továbbá a várható eredmény hasznosíthatóvá váljon a későbbiekben, akár egy újabb tanulmány során is alkalmazható legyen. [30]

A jelenlegi tanulmány folyamán primer és szekunder adatgyűjtésre is sor került. A szerző a primer adatgyűjtéshez mélyinterjút használt, a szekunder adatgyűjtés folyamán pedig szakirodalmi és statisztikai adatokat alkalmazott.

Az interjú során a helyszínen két személy tartózkodott: a kérdező – jelen esetben a szerző, és az interjúalany.

A szerző egy interjúalannal beszélgetett: az állatvédelmi cselekvési terv kidolgozásáért és megvalósításáért felelős kormánybiztossal, Ovádi Péterrel. A Kormánybiztos 2022 májusa óta az Igazságügyi Minisztériumban tevékenykedik, kinevezésének fő célja az állatvédelmi cselekvési terv kidolgozása, illetve az állatkertek koordinálása és fejlesztése. Az interjút személyesen készítette el, két részletben. A mélyinterjú hossza kétszer 120 perc volt. Az első mélyinterjú időpontja 2022. június 1., a másodiké 2022. szeptember 29.

A szerző a szekunder kutatás kvalitatív és kvantitatív formáját választotta. A kvalitatív kutatás segítségével a rendelkezésre álló szakirodalom eredményeit használta, a kvantitatív kutatáson keresztül pedig az Országos Bírósági Hivatal, a Belügyminisztérium és a megyei kormányhivatalok számszerű adatait vette igénybe.

Az Országos Bírósági Hivatal online, nyilvánosan megosztott adatait használta fel a szerző a kutatás során, melynek segítségével az állatkínzás miatt kiszabott bírósági büntetések számát és a végrehajtandó szabadságvesztések számát jeleníthette meg a tanulmányban.

A Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszerét igénybe véve további adathalmazokhoz juthatott a szerző, mint például az állatkínzással kapcsolatos regisztrált bűncselekmények száma és az elkövetések száma korcsoportok alapján.

A megyei kormányhivataloktól az állatkínzáshoz kapcsolódó hatósági eljárásokról szerezhették az adatokat a szerző, melyet a Miniszterelnökség összegzett és bocsátott a szerző rendelkezésére. Az adatokat a szerző táblázat formájában, megyei bontásban kapta kézhez. A megyénkénti összesített adatokon túl állatvédelemmel kapcsolatos részletes adatokat is rendelkezésre bocsátottak, melyek az eredményekről szóló fejezetben összefoglalásra kerültek. Az adatok felhasználásához a szerző írásbeli engedélyt kapott a Miniszterelnökség Területi Közigazgatás Működtetéséért Felelős Helyettes Államtitkártól 2022. október 17-én.

A legfőbb ügyész a 2021-es év tevékenységeiről szóló országgyűlési beszámolójának köszönhetően a szerző a környezetvédelmi kiemelt intézkedésekről szerezhették az adatokat, melyet felhasznált a kutatás során.

3.2 A kutatás célkitűzései

A szerző jelenlegi tanulmányában kutatott célkitűzései az alábbiak szerint kerültek megfogalmazásra:

- C1: az állatvédelem fontosságának és jelenlétének mélyebb megértése a 19. századtól napjainkig (szakirodalmi áttekintés),
- C2: az állatkínzás fogalmának megismerése fókuszálva az állategészségügyi és jogi vonatkozásaira a 19. századtól napjainkig (szakirodalmi áttekintés),
- C3: az elkövetett - közigazgatási és büntetőjogi jogágban megjelenő - állatkínzások analizálása (szekunder kutatási módszer),
- C4: az állatorvosok szerepének elemzése az állatkínzások felderítésében (szakirodalmi áttekintés, primer kutatási módszer)
- C5: az elkövetett állatkínzások számának csökkentési lehetőségeinek elemzése (primer kutatási módszer).

A kvantitatív adatok gyűjtésével kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az állatkínzás bejelentésének feltétele annak felismerése: nem csak a régmúltban, hanem napjainkban is megalapozottan feltételezhető, hogy magas a látencia. [3]

4. Eredmény és megvitatás

4.1 A primer kutatás eredményei

A kormánybiztossal készített mélyinterjú során a fókuszban az állatvédelem területét jelenleg jellemző állami törekvések és az állatkínzás elleni fellépés volt. A kormánybiztos közölte, hogy 2020 októberétől 2022 májusáig a Nemzeti Állatvédelmi Program megújításáért és végrehajtásáért felelős miniszteri biztosként segítette az állatvédelmet, 2022 májusában az Állatvédelmi Cselekvési Terv kidolgozásáért és végrehajtásáért felelős kormánybiztossá nevezték ki. Előbbi pozícióját az Agrárminisztériumban töltötte be, míg utóbbit az Igazságügyi Minisztériumban kezdte meg.

A kormánybiztos kiemelte, hogy jelentős törekvés van arra, hogy Magyarország Európa élmezőnyébe kerüljön az állatvédelem területén. Már miniszteri biztosként kinevezése első napjaiban hangsúlyozta, hogy az állatvédelemnek pártpolitikán felül álló ügynek kell lennie, ezen elv alapján alkotta meg szlogenjét is: „Közös ügyünk az állatvédelem!”. A kormánybiztos a szlogen mondanivalóját is figyelembevéve célul tűzte ki, hogy egyeztetéseket szeretne folytatni a hatóságokkal és a civil szervezetekkel megyei szinten, hogy mihamarabb feltárja a különböző térségek problémáit, ezért országjáró körútra indult. Az országjáró egyeztetések során számtalan történetet hallgatott meg állatkínzásos esetekkel kapcsolatban is. Amikor a felmerülő problémákról esett szó, a résztvevő civil szervezetek elsősorban a hatóságok nem megfelelő fellépésére hivatkoztak, a hatóságok (rendőrség, hatósági állatorvos) pedig a hiányos adatokat és az együttműködés nehézségeit említették meg.

Ovádi Péter kiemelte, hogy nem szabad a „kutya-cica-nyuszi háromszögbe” beszorítani az állatvédelmet, a társállatokon kívül gondolni szükséges a gazdasági haszonállatokra, valamint a vadon élő állatokra is.

A kormánybiztos hangsúlyozta, hogy a lakosság véleménye is igen fontos. Magyarország Kormánya 2021 februárjában online állatvédelmi konzultációt indított, melynek révén több mint 262 ezren mondták el véleményüket egy hónap alatt. Hozzátette, hogy ez rendkívül magas szám a COVID-19 világjárvány időszakában. A konzultáció révén 13 állatvédelemmel kapcsolatos kérdésre adhattak választ a kitöltők, a kérdések közül több is az állatkínzás szabályozásáról szólt, mint például: „Egyetért-e azzal, hogy a hatóságok minden rendelkezésre álló eszközzel, szigorúan lépjenek fel a nem megfelelő állattartás

ellen?”, melyre a válaszadók 98,5%-a válaszolt igennel, továbbá „Egyetért-e azzal, hogy az állatok sérelmére elkövetett cselekmények miatt indított eljárásban a bántalmazott állatok sorsa mielőbb rendeződjön?”, melyre a válaszadók 98,6%-a válaszolt igennel. További három kérdés köthető az állatkínzás szigorúbb szabályozásához: „Egyetért-e azzal, hogy a „három csapásként” ismert büntetőjogi szabályozás mintájára szigorúbban kell büntetni azt, aki többször is állatkínzást követ el?”, „Egyetért-e azzal, hogy a tiltott állatviadalon való részvétel büntetést vonjon maga után?” és „Egyetért-e azzal, hogy szükséges a bántalmazást elszenvedő haszonállatok (pl.: ló, szarvasmarha) részére ideiglenes haszonállattartó telep létrehozása?”, melyekre a kitöltők 97,8%-a, 99,7%-a és 95,5%-a válaszolt igennel. Az eredményből jól látható, hogy a lakosság érzékeny a témára és igényt formál arra, hogy az állatkínzás szankcionálása szigorúbbá váljon.

Kiemelte, hogy 2021 januárjában megalakult az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Központja, amely oktató-kutatóbázisként jelentős támogatást nyújt az állami törekvések pontos, szakmai alátámasztásához. A Központ jelentős részt vállal a jövő generációinak állatvédelmi oktatásából is, hiszen szinte azonnal a megalakulás után létrejött az Állatvédelem gyerekeknek tájékoztató oldal, mely rendkívül nagy segítséget nyújt a gyermekeknek, szülőknek és pedagógusoknak egyaránt.

A kormánybiztos tájékoztatta a szerzőt arról, hogy 2021 áprilisában megalakult a Nemzeti Állatvédelmi Tanács. Fontosnak tartotta a javaslattevő, tanácsadó testület létrehozását, mivel annak tagjai az állatvédelem teljes spektrumát lefedik, és magas szinten képviselik. A Tanács ülései során rendszeresen napirendre kerül az állatkínzás szabályozása is.

Jelentős eredményként említette a Magyar Falu Program keretein belül elindított Felelős állattartás elősegítése pályázatot, mely az 5000 fő és az alatti települések önkormányzatainak szolt 500 millió forintos keretösszeggel. Az önkormányzatok a lakosság állatainak ivartalanítására, veszettség elleni oltására és mikrochippel történő megjelölésére pályázhattak. A pályázat elmondása szerint „nagy sikerrel” zárult, hiszen több mint 600 település önkormányzatának nyújtottak segítséget, mellyel több mint 18 ezer társállat ivartalanítási műtétje valósulhatott meg. Kiemelte, hogy a megelőzésben és az edukációban hisz, tekintettel arra, hogy a mai napig rengeteg felelőtlen állattartó él hazánkban, melynek oka számos alkalommal az információ és a tudás hiánya. A pályázat segítségével megelőzött nem kívánt szaporulat az állatkínzások számát is csökkentheti.

A kormánybiztos a szemléletformálásban bízik, éppen ezért támogatta az Agrárminisztérium és a Nébih közös programját, a Gazdijogsit, mely egy ingyenes online

oktatóprogram. Az Állatorvostudományi Egyetemen folytatott együttműködésnek köszönhetően jelenléti oktatást is szervezettek, amely képzésre néhány nap alatt elfogyott a rendelkezésre álló 500 férőhely. Mindez egyértelműen jelzi a kormánybiztos szerint, hogy számos jelenlegi és leendő állattartó szívesen képezi magát, mert úgy érzik, más platformon nem kapják meg a megfelelő információkat az állattartással kapcsolatban.

A kormánybiztos kiemelte, hogy a konzultáció eredményeképpen nagy horderejű jogalkotási munka vette kezdetét, amely véleménye szerint jelentősen segítette az állatvédelmi joganyag fejlődését. 2021. november 30-án egyhangúlag szavazta meg az Országgyűlés azt az állatvédelmi tárgyú büntetőjogi törvénymódosító javaslatot, amely a kormánybiztos szerint megteremtette Európa egyik legszigorúbb állatvédelmi büntetőjogi szabályozását. A törvénymódosítás előkészítését hosszú, széleskörű egyeztetési folyamat előzte meg, melyhez jelentősen hozzájárultak a Nemzeti Állatvédelmi Tanács tagjai, az Agrárminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium munkatársai, a rendőrség, a szakmai és civil szervezetek is. A Btk. módosításával szigorodott az állatkínzás, az állatviadal és a természetkárosítás elleni fellépés jogszabályi környezete. Egyes minősített esetekben háromról öt évre emelték a maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartamát, az állatkínzó szaporítás büntetőjogi tilalma pedig unikális Európában. A kormánybiztos szerint ritka, hogy ekkora egyetértés legyen a kormánypártok és az ellenzéki pártok között: a módosító javaslatot 168 igen, 0 nem és 0 tartózkodó szavazattal fogadta el az Országgyűlés.

Ovádi Péter elmondta: a nem kívánt szaporulatok és a kóbor állatok növekvő száma a jogalkotókat gondolkodásra készítette, így 2021 decemberében megszületett a „kóbor állat rendelet”, mely egy 2009 óta fennálló joghézagot töltött be. A rendelet megteremti az ebrendészeti telepek átláthatóságát, részletesen szabályozza működésüket. A rendelet céljai között szerepelt az állatjólét növelése, az ebrendészeti telepek szakmai színvonalának emelése, valamint az állatok gazdához jutási esélyeinek javítása is.

A konzultáció eredményeire hivatkozva a kormánybiztos megjegyezte, hogy erős igény mutatkozott az állatvédelmi közigazgatási eljárások és büntetőeljárások gördülékenyebbé tételére is. Jelezte, hogy ezt felismerve Magyarország Kormánya úgy határozott, hogy 2022-ben statisztikai felmérést készít a büntetőeljárások és állatvédelmi hatósági eljárások számáról, azok időtartamáról, a szankciókról és a hatékonyságról. Kiemelte, hogy a jelentés elkészítése még folyamatban van, de az már kirajzolódott az Igazságügyi Minisztérium munkatársai előtt, hogy a jövő generációinak, a lakosságnak és az állatvédelmi ügyek szereplőinek szóló oktatásban velük felfedezni a siker kulcsát, de elengedhetetlen kiemelni, hogy ezen intézkedések hatása szükségképpen hosszabb távon

érvényesül. Folyamatos törekvések vannak arra vonatkozóan, hogy a közoktatásban megjelenjen az állatok védelmével és felelős állattartással foglalkozó tananyag. Az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Központjának szakmai támogatásával működő Állatvédelem gyerekeknek oldal ezt hivatott segíteni. A projekt keretein belül a csapat önkéntesei létrehozták az Állatbarát Óvoda és Állatbarát Általános Iskola, továbbá az Év Állatvédő Óvodája és Év Állatvédő Általános Iskolája címekeket. 2022-ben 120 Állatbarát Óvodát és 50 Állatbarát Általános Iskolát avattak. Az önkéntes projekten túl a kormánybiztos titkársága Állatvédelmi Témahétet tervez, amely egy olyan szemléletformáló program, amely a közoktatásban jelenik meg. A Témahét keretein belül szabadon hozzáférhető mintaprojekteket, mintatanterveket, online tanórákat kapnak kézhez a pedagógusok.

A kormánybiztos kiemelte, hogy minden területen a hatékony együttműködésben hisz, és továbbra is azt szorgalmazza, hogy a hatóságok, a civil állatvédő szervezetek és a lakosság minden esetben törekedjen a közös munkára. Nyomatékosította, hogy az idősebb generáció szemléletmódját nehezebb megváltoztatni, de – ahogy elmondta - „sosem szabad feladni, a széleskörű oktatásban és szemléletformálásban rejlik a siker kulcsa”. Kiemelte, hogy az elmúlt időszakban az Állatorvostudományi Egyetemnek köszönhetően létrejött két kulcsfontosságú szakemberképzés: az állatvédelmi szakállatorvosi és az állatvédelmi szakjogászképzés. Elmondta, hogy az Állatorvostudományi Egyetem az állatvédelem bölcsője, az állatorvoslás, mint tudományterület rendkívül nagy szerepet vállal abban, hogy az állatvédelem folyamatosan fejlődhessen, és az Egyetem szakmai támogatása elengedhetetlen. A kormánybiztos kiemelte, hogy sok fejlesztést megvalósítottak már, azonban számos teendő van még az állatvédelem területén, amelyek megvalósítása még várat magára.

4.2 A szekunder kutatás eredményei

4.2.1 Az Országos Bírósági Hivatal és a Belügyminisztérium adatai

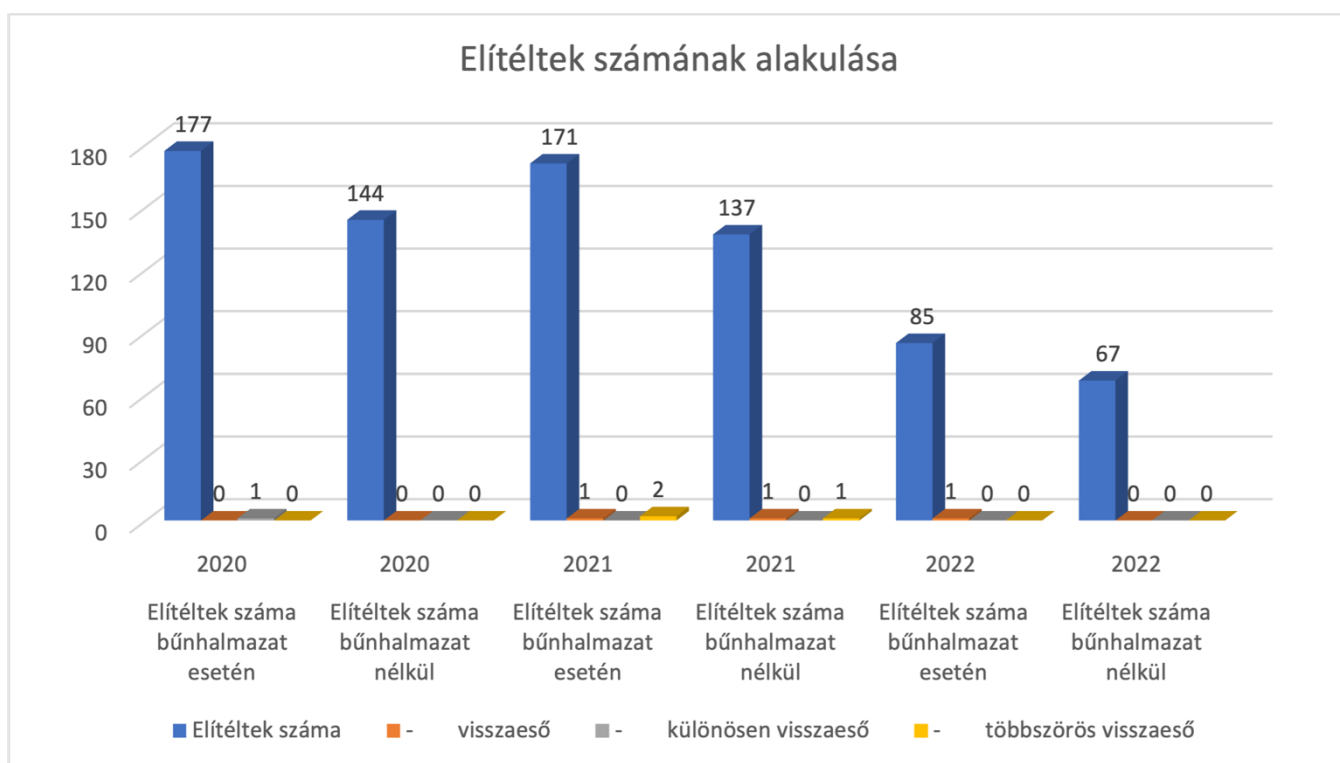
Az Országos Bírósági Hivatal által megosztott adatok az állatkínzás miatt kiszabott bírósági büntetések számát jelzik. A kormánybiztossal készült interjúban elhangzott, hogy rengeteg bejelentés érkezik hozzájuk feltehető állatkínzással kapcsolatban, azonban a bejelentő állampolgárok sokszor jelzik, hogy a megfelelő hatóságok felé nem jelentette az ügyet, így ezek kapcsán nem is indul olyan hivatalos eljárás, amely a statisztikákban

megjelenhetne. Kiemelendő, hogy a 2022-es adat egy fél évet ölel fel, ezért összehasonlításra a 2020 és 2021 évek alkalmasak.

	Elítéltek száma bűnhalmazat esetén			Elítéltek száma bűnhalmazat nélkül		
	2020	2021	2022 első félév	2020	2021	2022 első félév
Elítéltek száma	177	171	85	144	137	67
- visszaeső	0	1	1	0	1	0
- különösen visszaeső	1	0	0	0	0	0
- többszörös visszaeső	0	2	0	0	1	0

1. táblázat: Az állatkinzás miatt kiszabott bírósági büntetések száma
Forrás: OBH

A bűnhalmazat esetén elítéltek száma 2020-ban 177 fő volt, ők más bűncselekményt is elkövettek az állatkinzáson túl. 2021-ben az elítéltek száma 171 fő volt, 2022 első félévében pedig 85 főt mondott ki bűnösnek a bíróság. 2020-ban bűnhalmazat esetén 1 különös visszaeső volt, 2021-ben 1 visszaeső és 2 többszörös visszaeső, 2022-ben 1 visszaeső. (1. táblázat)

1.ábra: Állatkinzás miatt elítéltek száma, 2020-2022 első félévé
Forrás: Országos Bírósági Hivatal adatai alapján

Az elítéltek száma bűnhalmazat nélkül alacsonyabb volt, számuk szintén csökkent 2020 óta. 2020-ban 144 főt ítéltek el, közülük egy visszaeső sem volt. 2021-ben számuk 137 főre csökkent, köztük egy különös visszaeső és egy többszörös visszaeső volt. 2022 első felében 67 embert ítéltek el állatkínzás büntette miatt, közülük egy sem volt visszaeső. Összegezve a számokat, az elmúlt két és fél év alatt a bűnhalmazat esetén elítéltek 1.1%-a volt visszaeső, míg a bűnhalmazat nélkül elítéltek közül kevesebb mint 0.5% volt visszaeső. (1. ábra)

	Elítéltek száma bűnhalmazat esetén			Elítéltek száma bűnhalmazat nélkül		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Végrehajtandó szabadságvesztés	10	9	4	4	2	2
0-6 hónap	0	0	1	0	0	1
6-12 hónap	5	5	1	3	2	1
1-2 év	2	4	0	1	0	0
2-3 év	1	0	1	0	0	0
3-5 év	2	0	0	0	0	0
10-15 év	0	0	1	0	0	0

2. táblázat: Állatkínzás miatt letöltendő szabadságvesztésre ítétek száma
Forrás: OBH

A kormánybiztossal készült mélyinterjúban elhangzott, hogy számos állatvédő és állampolgár is nehezményezi, hogy nem kapnak végrehajtandó szabadságvesztést az állatkínzók. A 2. táblázat cáfolja ezen állítást, bár az is tény, hogy az elkövetett állatkínzások számához képest a letöltendő szabadságvesztésre ítétek száma kevés, tekintettel arra, hogy az elmúlt kettő és fél évben bűnhalmazat esetén az elítéltek közel 5.2 %-a kapott végrehajtandó szabadságvesztést, bűnhalmazat nélkül pedig az elítéltek közel 2.4 %-át ítélték letöltendő szabadságvesztésre. Fontos kiemelni, hogy az ügyek részleteit nem ismerjük.

Bűnhalmazat esetén 2020-ban 10 fő, 2021-ben 9 fő, 2022 első felében 4 fő kapott végrehajtandó szabadságvesztést állatkínzás miatt is. Ez összesen 23 fő az elmúlt 2 és fél évben. A táblázatban jól látható, hogy a bíróság legtöbbször a 6-12 hónapos

szabadságvesztés szankciójával élt, azonban 2022 első felében volt olyan elkövető, akit több mint 10 év szabadságvesztésre ítélték.

Bűnhalmazat nélkül 2020-ban 4 fő, 2021-ben 2 fő és 2022 első felében is 2 fő kapott végrehajtandó szabadságvesztést kizárólag állatkínzás miatt. Ebben az esetben is igaz, hogy a bíróság legtöbbször a 6-12 hónapos szabadságvesztés szankciójával élt.

A Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszere alapján elkészített 3. táblázat szemlélteti a regisztrált állatkínzásos bűncselekmények számát. Szemmel látható, hogy a regisztrált bűncselekmények száma az elmúlt kettő és fél évben csökkenő tendenciát mutatott, hiszen míg 2020-ban 700 bűncselekményt jegyeztek, 2021-re ez már 590-re csökkent, 2022 októberig 375 elkövetett állatkínzásos bűncselekmény került a hatóság elé. Fontos megjegyezni, hogy a 2022-es adat az összevetés szempontjából nem releváns, tekintettel arra, hogy nem egy teljes év adatait tartalmazza.

Regisztrált állatkínzásos bűncselekmények száma			
	2020	2021	2022
Állatkínzás	700	590	375

3. táblázat: A regisztrált állatkínzásos bűncselekmények száma

Forrás: Belügyminisztérium

A Statisztikai Rendszer jegyzi az elkövetők számát korcsoport alapján is. Állatkínzás esetében a 4. táblázat tartalmazza ezeket az adatokat.

Megállapítható a rendelkezésre álló adatok alapján, hogy túlnyomó részt a felnőtt korosztály követ el állatkínzást. 2020-ban az elkövetések 65.8 %-a, 2021-ben 62.7 %-a, 2022-ben 60.2 %-a kötődik a felnőttek korcsoportjához.

Kinyilvánítható, hogy minden korosztályban jelen van az állatkínzás, a felnőtt korosztályon túl az idős korú elkövetők száma jelentős, hiszen 2020-ban az állatkínzást elkövetők 24 %-a, 2021-ben 27.2 %-a, 2022-ben 22.2 %-a volt 60 éven felüli. A gyermekkorúak körében is előfordul az állatkínzás, az elmúlt két és fél évben 13 ilyen esetet jegyeztek regisztrált bűncselekményként.

	Állatkínzás elkövetésének száma korcsoport alapján		
	2020	2021	2022
<i>Gyermekkorú (0-13 év)</i>	6 (1.4%)	3 (0.7%)	4 (1.85%)
<i>Fiatalkorú (14-17 év)</i>	4 (0.8%)	5 (1.3%)	4 (1.85%)
<i>Fiatal felnőtt (18-24 év)</i>	36 (7.9%)	31 (7.9%)	30 (13.9%)
<i>Felnőtt (25-59 év)</i>	300 (65.8%)	246 (62.8%)	130 (60.2%)
<i>Idős korú (60-)</i>	110 (24.1%)	107 (27.3%)	48 (22.2%)
Összesen	456 (100%)	392 (100%)	216 (100%)

4. táblázat: Állatkínzás elkövetésének száma korcsoport alapján

Forrás: Belügyminisztérium

4.2.2 A megyei kormányhivatalok adatai

Az 5. táblázatban megyei bontásban soroljuk fel az állatvédelemmel kapcsolatos közigazgatási eljárásokról szóló adatokat, melyek a 2021-es évet ölelik fel. Hazánkban 6202 esetben történt állatvédelmi bejelentés valamely állatvédelmi hatóságon keresztül. Számos esetben a bejelentett esetek számánál több hatósági ellenőrzésre került sor, mint például Győr-Moson-Sopron megyében és Hajdú-Bihar megyében. 6202 esetből 5735 hatósági ellenőrzésre került sor az országban a 2021-es évben, mely segítségével 2047 esetben eljárás indult. A bejelentések száma Pest megyében kiemelkedő, több mint 1400 állatvédelemmel kapcsolatos esetet jelentettek az állampolgárok az illetékes hatóságok felé.

Megye	Állatvédelemmel kapcsolatos bejelentések száma 2021-ben	Hatósági ellenőrzések száma	Hatósági ellenőrzés alapján indult hatósági eljárások száma	Megállapított állatkínzások száma
Bács-Kiskun	249	164	27	0
Baranya	277	277	39	4
Békés	209	208	80	1

Borsod-Abaúj-Zemplén	285	254	112	9
Budapest	829	744	216	5
Csongrád-Csanád	199	163	78	3
Fejér	260	185	79	0
Győr-Moson-Sopron	262	270	24	1
Hajdú-Bihar	289	357	93	1
Heves	152	143	55	2
Jász-Nagykun-Szolnok	290	258	81	12
Komárom-Esztergom	228	219	88	6
Nógrád	131	133	32	2
Pest	1456	1418	562	13
Somogy	152	149	60	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	136	115	45	5
Tolna	200	149	56	1
Vas	107	72	45	2
Veszprém	194	160	70	1
Zala	297	297	205	0
Összesen	6202	5735	2047	69

5. táblázat: Állatvédelmi eljárások adatai megyénként összesítve

(2021. év, megyei kormányhivatalok adatai)

Forrás: Miniszterelnökség

Összesen 69 esetben volt bizonyítható az állatkínzás ténye a közigazgatási eljárás folyamán. A legtöbb állatkínzásos esetet Pest megyében jegyezték, azonban Jász-Nagykun-Szolnok megye is élen jár, melynek több oka is lehet, például az, hogy az ott élő lakosság több bejelentést tesz, vagy akár nagyobb az állatok száma, vagy eredményesebbek az eljárások. Vannak olyan megyék, mint például Bács-Kiskun, Fejér és Zala megyék, ahol az adatgyűjtés alapján nem történt jogilag megállapított állatkínzás.

A kormányhivatalok által szolgáltatott részletes adatokból kiderül, hogy Baranya megyében egy kiemelkedő eset volt, melynél az eb veszélyeztetése és állatkínzás is felmerült. Az elkövető 2.250.000 Ft összegű állatvédelmi bírságot kapott, állatát elkobozták,

továbbá az állattartástól is eltiltották. Az ügy bíróságra került, azonban annak eredménye nem ismert.

A Miniszterelnökség által rendelkezésre bocsátott adatok alapján Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is bíróságra került egy állattartó ügye: juh állomány nem megfelelő tartása miatt indult meg a kivizsgálás, ahol a közigazgatási eljárás keretein belül 1.000.000 Ft összegű bírságot kapott az állattartó, illetve az állattartástól is eltiltották.

Az adatgyűjtés szerint Jász-Nagykun-Szolnok megyében vadon élő állatok bántalmazása kapcsán is bírságot kaptak: róka, karvaly, héja, dolmányos varjú, búbos banka és keleti sün esetében összesen 1.800.000 Ft összegű bírság került kiszabásra. Magas bírságot szabtak ki továbbá haszonállatok bántalmazása miatt a megyében két esetben is, a hatóság az állatokat elkobozta, az állattartót az állattartástól eltiltotta. A bírság összege 1.485.000 Ft és 2.925.000 Ft volt, az ügyek bíróságra kerültek, melyeknek végeredménye egyelőre nem ismert. Érdekes tény, hogy egyik esetben sem került befizetésre a bírság összege.

A listázott adatok alapján kiemelkedően magas bírságot kapott az az állattartó Komárom-Esztergom megyében, aki lovon, szarvasmarhán, sertésen, juhon, kecskén és eben követte el az állatkínzást. A kiszabott állatvédelmi bírság összege 6.480.000 Ft volt. Az állattartót a hatóság eltiltotta az állattartástól, az állatokat elkobozták. A táblázat szerint az állatvédelmi bírság összege eddig nem került befizetésre.

Az adatokból kiderül, hogy legtöbb esetben az állatkínzás miatt bejelentett ügyek ellenőrzése folyamán az állattartók figyelmeztetést kaptak, kizárólag súlyos esetekben került sor ennél nagyobb szankcióra. A rendelkezésre bocsátott részletes, listázott adatok elemzése során kiderült, hogy az állatkínzásos ügyek túlnyomó többsége haszonállatok kapcsán volt megállapítható, az esetek 83.3 %-ban elkobzásra került sor. Ez utóbbi arány a társállatok esetében csupán 21.8 % volt.

4.2.3 Egyéb, a kutatáshoz kapcsolódó adatok

A legfőbb ügyész a 2021-es év tevékenységeiről szóló országgyűlési beszámolója alapján elmondható, hogy az ügyész szoros együttműködést folytat a környezetvédelmi hatóságokkal és a büntetőjogi szakággal. A kiemelt intézkedések száma 2021-ben az előző évekhez képest több mint 32 %-kal emelkedett. Az intézkedések magába foglalják a környezetvédelmi, természetvédelmi és állatvédelmi ügyeket.

A beszámoló szerint a 2021. évi hulladékgazdálkodás rendjének megsértése miatti, állatkínzási és természetkárosítási cselekmények miatt az ügyész az előző évet megduplázó 61 esetben kezdeményezett büntetőeljárást. Kisebb súlyú jogszabálysértés miatt benyújtott jelzések száma is közel a duplájára emelkedett, a kötelezési és ellenőrzési feladatkör gyakorlása érdekében történő jelzés 130 ügyben keletkezett, az előző évhez képest 9 %-kal több esetben. [31]

4.3 Összefoglalás

A mélyinterjú és az adatgyűjtések hozzájárultak ahhoz, hogy átfogó képet kapjon az olvasó a jelenlegi állatvédelmi törekvésekről, az állatkínzás közelmúltban történt szigorításáról, az állatkínzásokhoz köthető számadatokról és annak következtetéseiről. A kormánybiztos által készített mélyinterjú összegezte az elmúlt évek állatvédelmi fejlesztéseit és rávilágította az olvasót a szemléletformálás fontosságára, továbbá az állatvédelmi érzékenyítés népszerűsítésének törekvésére a hatósági szereplők és a lakosság köreiben egyaránt. A megyei kormányhivataloktól származó számadatok alátámasztják a hipotézist, miszerint az állatorvosok napi szinten részt vesznek az állatvédelmi feladatokban, számos alkalommal eredményesen tudták bizonyítani az állatkínzás tényét.

5. Következtetés

A kutatás eredményeiből érzékelhető, hogy az állatkínzás nem új keletű probléma, régóta áll a szakemberek és a közvélemény érdeklődésének kereszttüzében. Jelenleg jelentős területi és személyi eltérések figyelhetőek meg az állatkínzásos ügyek kezelése kapcsán, a joggyakorlat nem egységes. Hiánypótló lehet egy állatvédelmi szemléletformáló permanens oktatás kialakítása a hatóság szakemberei részére, mivel az információk átadása, az érzékenyítés és a szemléletformálás kulcsfontosságú a hatékonyság fokozása érdekében.

Korábban a haszonállatok védelme bírt elsődleges fontossággal, azonban napjainkban már a társállatok védelme hangsúlyosabban jelenik meg: naponta találkozhatunk a közösségi médiában állatvédelemmel, állatkínzással foglalkozó, megbotránkoztató bejegyzésekkel és ügyekkel. Visszatérő vélemény, hogy a hatóság nem végzi megfelelően a munkáját, számukra kevésnek tűnik az állatkínzás miatt elítéltek száma, azt gondolják továbbá, hogy rendkívül sok a visszaeső. Az adatgyűjtés cáfolja ez utóbbi véleményt, hiszen a visszaesők száma elenyésző, azonban a bűnhalmazat esetén elkövetett állatkínzások száma magasabb, mint a bűnhalmazat nélkül elkövetett állatkínzások száma. Az adatgyűjtés alapján a beérkező bejelentések túlnyomó részét hatósági ellenőrzés követi. A közvélemény igénye gyakran nem találkozik a meghozott ítéletekkel, azonban a háttérben az is húzódhat, hogy a társadalom információhiányában szenved mind az adott ügyek egyedi körülményeit, mind a valójában kiszabott büntetéseket illetően.

A 19. századtól napjainkig az állatvédelem, mint tudományterület erősen kapcsolódik az állatorvosi hivatáshoz, jól bizonyítja ezt az állatorvosok rendszeres jelenléte az állatvédelemmel kapcsolatos ügyekben, továbbá az Állatorvostudományi Egyetem permanens szerepvállalása az edukációban. Az Egyetem nemcsak az állatorvosképzésre fókuszál, hanem folyamatosan keresi a lehetőségeket a szakmai együttműködésekre annak érdekében, hogy hozzáértő szakemberek lássák el állatvédelmi munkájukat, továbbá megfelelő tudással rendelkező állattartók jellemezzék az országot.

Sajnálatos módon a gyermek- és fiatalkorúak körében is jelen van az állatkínzás, ahogy azt a kutatás adatgyűjtése is bizonyítja. Bár háttérinformáció nem állt rendelkezésre, hogy az állatkínzást milyen módon, milyen környezetben követték el, ez is jól bizonyítja azt, hogy szükség van a szemléletformáló és érzékenyítő oktatásra. A tanulmány foglalkozott az embervédelem és az állatvédelem kapcsolatával is, ezért itt is fontos megemlíteni, hogy az edukációval nem csak az állatok védelméért tehetünk, hanem az emberek védelméért is,

hiszen aki állatot kínozt, később embertársai ellen fordulhat. Az állatvédelmi edukáció terjesztésével csökkenhet az állatkínzásos bűncselekmények száma, hiszen számos esetben az információ hiánya okozza a helytelen állattartást és az állatokkal való bántalmazó bánásmódot.

Összességében megfigyelhető, hogy a szemléletformáló oktatásnak kulcsfontosságú szerepe lesz a jövőben. Elengedhetetlen a szakemberek, a lakosság és a jövő generációjának permanens oktatása, hiszen ez a terület még gyerekcipőben jár az országban.

Javasolt kutatási témák

A tanulmány bár megemlítette, hasznos lehet a jelen témát kiegészítve kutatást végezni arra vonatkozóan, hogy mi az oka annak, hogy az állatvédelem szereplői diszfunkcionális magatartást tanúsítanak, akár büntetőjogi tényállásokat is megvalósítva. Javasolt továbbá kutatni az állatvédelmi szemléletformáló oktatás hatását az állatkínzások számának változására. Érdekes lehet ezen felül összehasonlítani hazánk helyzetét a nemzetközi állapottal, fókuszálva arra, hogy az állatorvosok más országokban milyen szerepet vállalnak az állatkínzás megelőzésével kapcsolatban.

Az állatvédelmi szemléletformálás hátterét és történetét is javasolt áttekinteni, tekintettel arra, hogy jelen tanulmány ezzel részletesen nem tudott foglalkozni. Jól lehet, hogy ebben a témában célszerű nemzetközi kitekintést tenni és a jó gyakorlatokat kutatni, hiszen az állatvédelmi tudományterület a világ minden táján megjelenik, azonban számos helyen más és más probléma áll a téma fókuszában.

6. Irodalomjegyzék

1. Vetter Sz, Vizi V, Ózsvári L (2022). A magyarországi kutyatartási szokások a COVID-19 világjárványban - 2021-es országos reprezentatív felmérés előzetes eredményei. Magyar Állatorvosok Lapja 144:3-12
2. AM Sajtóiroda (2021) Több mint negyedmillióan vettek részt az állatvédelmi online párbeszédben. <https://kormany.hu/hirek/tobb-mint-negyedmillioan-vettek-reszt-az-allatvedelmi-online-parbeszedben> Accessed 17 Oct 2022
3. Vetter Sz (2020) Az állatkínzás szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében : Doktori (PhD) értekezés. Szent István Egyetem, Gödöllő
4. Csintalan Cs, Fodor F, Gyertyán I, Ózsvári L, Visnyei L (2016) Az állatvédelem általános és jogi vonatkozásai. SZIE-ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék, Budapest, pp. 110
5. 1995. évi LIII. törvény a környezet és természet védelmének általános szabályairól
6. 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
7. Juhász J, Szőke I, O. Nagy G, Kovalovszky M (1975) *Magyar értelmező kéziszótár*. Második kiadás. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1550 p
8. (1997) T/4254. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről. <https://www.parlament.hu/iromany/fulltext/04254txt.htm> Accessed 17 Oct 2022
9. Embersics J (2016) Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése. *Iustum Aequum Salutare* 4:215-225
10. Máday I (1907) Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon: az Országos Állatvédő Egyesület fennállásának huszonötödik évfordulója alkalmából. Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest
11. 1879. évi XL. törvénycikk: a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról
12. 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről preambulum, 3. § 4.
13. G. Juhász J (2003) Halálra kínozták a kutyát : Csak szabálysértésért vonják felelősségre a tetteiket : Pénzbírsággal megússzák. *Magyar Nemzet* 145:17
14. Visnyei L (2007) Az állatvédelem általános kérdései. In: Jávora A, Tanyi J (2007) *Az állati influenzák és más állatbetegségek sodrában*, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Debrecen
15. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 6. § (1), 105. § (1), 244. § (1), 244. § (3), 459. § 31.
16. (1891) Ujdonszülött házi állatok kivégzése. *Az Állatok Öre* 2:22

17. (1896) Segélynyújtás állatok megbetegedése esetén. Az Állatok Őre 4:181
18. (1896) Az állatorvos az állatvédelem terén. Veterinarius 11:505
19. (1914) Az állatvédelem szabályozása. Állatorvosi lapok 22:271
20. (1916) Az Országos Állatvédő Egyesület és az állategészségügyi törvény. Állatorvosi lapok 41:263
21. (1938) Az állatkínzás indító okairól. Állatorvosi Lapok 21:396
22. Visnyei L (1992) Az állatorvos és az állatvédelem. Magyar Állatorvosok Lapja 4:169-170
23. Magyarország Ügyészsége (2021) Korrupció miatt bíróság előtt a hatósági állatorvos – a Központi Nyomozó Főügyészség sajtóközleménye. <http://ugyeszseg.hu/korrupcio-miatt-birosag-elott-a-hatosagi-allatorvos-a-kozponti-nyomozo-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>
Accessed 17 Oct 2022
24. 1879. évi XL. törvénycikk: a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról 86. §
25. (1885) A m. kir. belügyminiszter 1884. évi 2517. sz. a. az alábbi esetben kimondta, hogy a kihágások halmazatából kifolyó súlyosító körülménnyel szemben a büntetlen előélet nem képes oly tulnyomó enyhítő körülményt, mely a kbt. 21. §-ának alkalmazását indokolná. Magyar Közigazgatás 2:17
26. (1886) Nyilvános helyen elkövetett botrányos módóni állatkínzás tényálladéka, az által, hogy terhet vonó lovak elakadnak, meg nem állapítható. Magyar Közigazgatás 17:208
27. (1896) Lótulajdonos azon cselekménye, hogy a hidvám fizetésének elkerülése végett lovait a folyón átusztatta nem képes botrányos állatkínzást. Magyar Közigazgatás 25:298
28. Károlyi J (2006) Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. Acta Jur. et Pol., Szeged
29. 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről
30. Boncz I (2015) Kutatásmódszertani alapismeretek. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs
31. (2022) B/950 A legfőbb ügyész országgyűlési beszámolója az ügyészség 2021. évi tevékenységéről. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf Accessed 17 Oct 2022

7. Köszönetnyilvánítás

Jelen tanulmány az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ szakmai támogatásával készült el.

Ezúton szeretném megköszönni Dr. Vetter Szilvia PhD. központvezető asszonynak, hogy munkámat rendületlenül támogatta. Hálás vagyok a szakmai iránymutatásért és lelkesítő szavakért, melyeket a kutatás folyamán kaptam tőle. Támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg a tanulmány.

Külön köszönöm Ovádi Péter állatvédelemért felelős kormánybiztos hozzáállását, hogy idejét nem sajnálva hozzájárult szakmai munkám sikeréhez az általa szolgáltatott teljeskörű információk révén.

Köszönettel tartozom továbbá a Miniszterelnökségnek, dr. Uzsák Katalin helyettes államtitkár asszonynak, hogy a kormányhivatalok által rendelkezésre bocsátott adatgyűjtés felhasználását engedélyezte, ezáltal is segítve tanulmányom eredményességét.

NYILATKOZAT

Alulírott Koska Hedvig Dóra nyilatkozom, hogy diplomamunkám, melynek címe Az állatképzés állategészségügyi és jogi vonatkozásai a 19. századtól napjainkig tartalmi és formai szempontból teljes mértékben megegyezik azonos című, a 2022. évi TDK konferencián szerepelt dolgozatommal.

Budapest, 2022. november 16.

.....
KOSKA HEDVIG-DÓRA
a hallgató neve és aláírása